

Sygn. akt III AUa 722/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 października 2019 r.

**Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:**

Przewodniczący: sędzia Irena Różańska-Dorosz (spr.)

Sędziowie: Ireneusz Lejczak

Jacek Witkowski

Protokolant: Marcin Guzik

po rozpoznaniu w dniu 17 października 2019 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy S. L.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o wysokość emerytury

na skutek apelacji S. L.

od wyroku Sądu Okręgowego w Opolu Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 16 kwietnia 2019 r. sygn. akt V U 1075/18

I. oddala apelację;

II. przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Opolu radcy prawnemu M. B. z Kancelarii Radcy Prawnego w O. kwotę 147,60 zł (w tym VAT) tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej S. L. z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 16 kwietnia 2019 r. Sąd Okręgowy w Opolu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie wnioskodawcy S. L. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 14 lutego 2018 r. odmawiającej ponownego przeliczenia podstawy wymiaru emerytury oraz zasądził od Skarbu Państwa na rzecz radcy prawnego M. B. kwotę 90 zł wraz z należnym podatkiem vat tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu.

Rozstrzygnięcie to oparł Sąd Okręgowy na następujących ustaleniach faktycznych:

Wnioskodawca S. L. pobiera emeryturę przyznaną mu decyzją z dnia 5 lutego 1997 r. Aktualna podstawa wymiaru emerytury ustalona została w decyzji z dnia 19 sierpnia 1999 r. przy zastosowaniu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru wynoszącego 115,67% z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia. Wnioskodawca w okresie od 15 lipca 1964 r. do 10 października 1965 r. był zatrudniony w Spółdzielni Handlowo-Produkcyjno-

Usługowej (...) w N. na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego. W okresie od 14 października 1965 r. do 6 marca 1985 r. był pracownikiem Spółdzielni (...) w O. na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego. W okresie od 7 marca 1985 r. do 12 stycznia 1990 r. był zatrudniony w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie (...) na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego. W w/w okresach wnioskodawca świadczył pracę w warunkach szczególnych.

W dniu 31 stycznia 2018r. wnioskodawca złożył wniosek o ponowne obliczenie emerytury. Decyzją z dnia 14 lutego 2018 r. organ rentowy odmówił wnioskodawcy przeliczenia podstawy wymiaru emerytury.

Za rok 1964 organ rentowy przyjął następującą wysokość wynagrodzenia wnioskodawcy:

- 3.339 zł za okres od 01.01.1964r. do 14.05.1964r. (wynagrodzenie minimalne),
- 9.338 zł za okres od dnia 15.07.1964r. do 31.12.1964r. (z druku Rp-7)

Łącznie przyjęte wynagrodzenie wnioskodawcy za rok 1964 wyniosło 12.677 zł.

Przy zastosowaniu trzech wariantów przeliczenia świadczenia wymienionych w art. 111 ustawy o emeryturach i rentach z FUS - wyliczone wskaźniki wppw wnioskodawcy wynoszą odpowiednio:

- z liczby kolejnych lat kalendarzowych i w okresach wskazanych do ustalenia poprzedniej podstawy wymiaru świadczenia - lata 1985-1994 - 91,82%,
- z kolejnych 10 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym złożono wniosek o przyznanie emerytury lub ponowne ustalenie emerytury - 0%,
- z 20 najkorzystniejszych lat wybranych z całego okresu ubezpieczenia, przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku o ponowne ustalenie emerytury -115,67%.

Przy tak poczynionych ustaleniach faktycznych Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę.

W myśl art. 111 cyt. ustawy ponowne przeliczenie świadczenia jest dopuszczalne od podstawy wymiaru ustalonej w trybie art. 15 ustawy, gdy do jej obliczenia wskazano podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne:

- z liczby kolejnych lat kalendarzowych i w okresie wskazanym do ustalenia poprzedniej podstawy wymiaru świadczenia,
- z 10 kolejnych lat kalendarzowych wybranych z 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok kalendarzowy, w którym zgłoszono wniosek o przyznanie emerytury lub renty albo o ponowne ustalenie emerytury lub renty,
- z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku o ponowne ustalenie emerytury lub renty, a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru jest wyższy od poprzednio obliczonego.

Istotą niniejszego postępowania było ustalenie, czy organ rentowy prawidłowo odmówił wnioskodawcy przeliczenia podstawy wymiaru emerytury, a w szczególności czy zgromadzony materiał dowodowy (załączony do wniosku o ponowne przeliczenie emerytury, jak i przedłożony w toku postępowania przed sądem) uzasadniał odmowę ponownego przeliczenia emerytury.

Zdaniem Sądu Okręgowego postępowanie przeprowadzone w niniejszej sprawie pozwoliło ustalić, iż dotychczas ustalona podstawa emerytury jest najkorzystniejsza dla odwołującego a zatem zaskarżona przez wnioskodawcę decyzja z dnia 14 lutego 2018r. jest prawidłowa.

Rozstrzygnięcie o kosztach pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu uzasadnia brzmienie § 15 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w/s ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U.2016.1715 ze zm.).

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją pełnomocnik wnioskodawcy zarzucając naruszenie przepisów prawa, a to:

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie polegające na braku wszechstronnego rozważenia całokształtu zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz dokonanie dowolnej (a nie swobodnej) oceny materiału dowodowego w sposób jednostronny i schematyczny - poprzez przyjęcie w sprawie, że przedłożone przez organ rentowy w trakcie postępowania wyliczenia czynią zadość zarzutowi powoda, odnośnie sposobu, określenia danych jakich użył i uzasadnienia dot. wyliczenia podstawy wymiaru emerytury dokonanego przez organ rentowy w pismach procesowych, w sytuacji gdzie powyższy organ wskazał jedynie wyniki obliczeń przyrównując je do tzw. wskaźnika wysokości podstawy wymiaru wwpw, co w dalszym ciągu nie wyjaśniło jakimi obliczeniami kierował się organ przy wydawaniu decyzji w sprawie.
- art. 278 § 1 w zw. z art. 227 i art. 162 k.p.c. przez bezzasadne oddalenie wniosku z przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego z zakresu rachunkowości, (specjalisty do spraw ubezpieczeń społecznych), wskutek zaniechania przez sąd pierwszej instancji działań zmierzających do wyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy, co skutkowało poczynieniem błędnych ustaleń faktycznych wchodzących w zakres wiadomości specjalnych, oraz spowodowało niemożność zweryfikowania czy wyliczenia podstawy wymiaru dokonane przez organ rentowy w decyzji odmownej otrzymanej przez odwołującego, w trybie art. 53 ustawy o ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, były prawidłowe i czyniły zadość wymogom określonym w przepisach powyższej ustawy; 3. art. **233** § 1 w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów przeprowadzonych w sprawie, dokonanej wybiórczo, wbrew zasadom logiki i doświadczenia życiowego, polegającej na niewskazaniu podstawy faktycznej rozstrzygnięcia dotyczącej pełnego pominięcia podniesionego w treści odwołania, zarzutu dotyczącego braku legalności decyzji wydanej przez organ rentowy, poprzez nieustalenie czy wydana decyzja w sprawie czyniła zadość wymogom określonym w ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. k.p.a. Sąd meriti nie przedstawił toku rozumowania zgodnie, z którym w treści uzasadnienia znalazła się jedynie wzmianka, o fakcie, że: wprawdzie w/w decyzji nie określono informacji dotyczących podstawy wymiaru świadczenia jednak znajdują się one w aktach emerytalnych wnioskodawcy. Sąd meriti ponadto nie wskazał oraz nie uzasadnił jednak czy w skutek powyższego taka decyzja organu rentowego w dniu wydania, spełniała wymogi wynikające z ustawy, odpowiadała prawu i czy winna się ostać w takim kształcie.
- art. 5 k.c. poprzez jego nieuwzględnienie podczas oceny sprawy i odmowę przyznania ochrony prawnej powodowi, jako słabszej stronie stosunku prawnego.

Jednocześnie na zasadzie przepisu art. 380 k.p.c. pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o rozpoznanie postanowienia sądu I instancji w przedmiocie oddalenia wniosku dowodowego o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego w zakresie rachunkowości, co miało wpływ na wynik postępowania w postaci dokonania błędnych ustaleń faktycznych w sprawie.

Wskazując na powyższe zarzuty pełnomocnik wnioskodawcy domagał się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołania i przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy dokonał właściwych ustaleń stanu faktycznego w zakresie elementów istotnych dla rozstrzygnięcia oraz prawidłowo ocenił zebrany w sprawie materiał dowodowy. Sąd ten swoje ustalenia oparł na dowodach ściśle opisanych w uzasadnieniu wyroku, zaś rozważania tego Sądu mają pełne pokrycie w prawidłowo dokonanych ustaleniach faktycznych. Uzasadnienie jest czytelne i poddaje się kontroli instancyjnej. Argumentacja Sądu I instancji jest logiczna i klarowna. Stąd też Sąd Apelacyjny nie widzi potrzeby powielania prawidłowo ustalonego i opisanego przez Sąd I instancji stanu faktycznego oraz właściwie przywołanych przepisów prawa materialnego.

Wnioskodawca S. L. domagał się przeliczenia wysokości emerytury, przy uwzględnieniu wyższej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne za lata 1956, 1960 - 1961, 1963 - 1964, 1978 - 1979 w których przyjęto minimalną podstawę wymiaru składek w postaci minimalnego wynagrodzenia, zarzucając, że organ rentowy nie uwzględnił zaświadczenia za 1964 r. z którego wynikało, że otrzymał wynagrodzenie w kwocie 9.338 zł.

Wnioskodawca jest osobą urodzoną przed 1.01.1949 r., zatem do wyliczenia podstawy wymiaru świadczenia, jak trafnie wskazał Sąd Okręgowy, znajduje zastosowanie przepis art. 15 powołanej ustawy. Ustalając podstawę wymiaru świadczeń uwzględnia się wyłącznie prawidłowo i niepodważalnie udokumentowane wysokości dochodów osiąganych z danego tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym, w przypadku wnioskodawcy dotyczy to stosunku pracy, natomiast przeliczenie wysokości świadczenia znajduje zastosowanie przepis art. 111 ustawy.

Zgodnie z § 21 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz.U.2011.237.1412), środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia.

Z zebranego materiału dowodowego wynika, że wnioskodawca przedłożył legitymacje ubezpieczeniową z wpisami dotyczącymi wysokości wynagrodzenia za lata 1967 – 1 977, które to wynagrodzenia zostały przyjęte przez organ rentowy do wyliczenia podstawy wymiaru świadczenia z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu oraz przedłożył zaświadczenie o wysokości osiągniętego wynagrodzenia za okres od 15 lipca 1964 r. do 31 grudnia 1964 r. w Spółdzielni Handlowo-Produkcyjno-Usługowej w N. w kwocie 9.338 zł, która została przyjęta przez organ rentowy. Natomiast wobec braku zaświadczenia o osiągniętym wynagrodzeniu za okres od 1 stycznia 1964 r. do 14 lipca 1964 r. to organ rentowy zasadnie, bo na podstawie art. 15 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przyjął minimalne wynagrodzenie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego wnioskodawca bezpodstawnie zarzuca organowi rentowemu i Sądowi I instancji, że za lata 1956, 1960 - 1961, 1963 - 1964, 1978 - 1979 przyjęto minimalne wynagrodzenie, bowiem w toku całego postępowania nie przedłożył żadnych dowodów, które podważyłyby zasadność tego stanowiska.

Skarżący nie wykazał stosowymi dokumentami, że w spornych okresach jego wynagrodzenie było wyższe od minimalnego, nie przedłożył bowiem żadnych angaży, umów o pracę, zaświadczeń pochodzących od pracodawcy potwierdzających wysokość jego wynagrodzenia. A z kolei świadectwa pracy potwierdzające pracę w warunkach szczególnych, przedłożone w toku procesu nie stanowią dowodu potwierdzającego wysokość wynagrodzenia.

Należy przy tym przypomnieć, że zaliczenie nieudokumentowanych okresów składkowych do uprawnień oraz wzrostu świadczeń emerytalno-rentowych wymaga dowodów niebudzących wątpliwości, spójnych i precyzyjnych (wyrok SN z dnia 9 stycznia 1998 r., II UKN 440/97, OSNAPiUS 19998/22/665). Ponadto przepisy z zakresu ubezpieczeń społecznych są normami bezwzględnie obowiązującymi i nie zawierają unormowań pozwalających na ustalenie wynagrodzenia w sposób przybliżony lub prawdopodobny (por. wyrok SA w Warszawie z dnia 20 czerwca 2007 r., III AUa 482/07, OSA 2009/1/1). Jednocześnie ciężar dowodu spoczywa na stronach postępowania cywilnego. To one, a nie Sąd są wyłącznym dysponentem toczącego się postępowania i one wreszcie ponoszą odpowiedzialność za jego wynik. Na powyższe wskazuje przepis art. 3 k.p.c., który wskazuje, że to na stronach ciąży obowiązek dawania

wyjaśnień co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą i przedstawiania dowodów na ich poparcie; a nadto przepis art. 232 k.p.c., zgodnie z którym strony obowiązane są wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne.

Nie jest rzeczą sądu wyszukiwanie dowodów w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron, a dopuszczenie dowodu z urzędu jest dobrowolne i nie może naruszać zasady bezstronności. Ewentualne ujemne skutki nieprzedstawienia dowodu lub też zaferowania dowodów nie pozwalających poczynić kategorię ustaleń lub budzących istotne wątpliwości obciążają stronę. Stąd też to na wnioskodawcy spoczywała powinność przedstawienia takich dowodów, które w niebudzący wątpliwości sposób, pozwalałyby na dalsze podwyższenie prawidłowo uwzględnionych podstaw wymiaru emerytury przez organ rentowy. W niniejszej sprawie wnioskodawca takich dowodów nie zaferował.

Apelujący zarzucił naruszenie przez Sąd I instancji art. 227 k.p.c., które miało polegać na bezzasadnym oddaleniu wniosku dowodowego w postaci dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu rachunkowości. Odnosząc się do tak sformułowanego zarzutu należy wyjaśnić, że zgodnie z art. 227 k.p.c. przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie. Według zaś art. 278 § 1 k.p.c. sąd może wezwać biegłego w celu zasięgnięcia jego opinii w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych.

O tym, czy do rozstrzygnięcia sprawy niezbędne jest posiadanie wiadomości specjalnych z danej dziedziny, decyduje sąd orzekający, a dopuszczenie dowodu z opinii biegłego powinno nastąpić w chwili, gdy już został zgromadzony materiał faktyczny umożliwiający biegłemu wydanie opinii. Biorąc pod uwagę wskazane wyżej przepisy postępowania cywilnego i odnosząc je do niniejszej sprawy Sąd Apelacyjny uznał, że w sprawie nie zachodziła konieczność zasięgnięcia opinii biegłego z zakresu rachunkowości, gdyż ustalenie wysokości podstawy wymiaru emerytury zostało przez ustawodawcę precyzyjnie określone w przepisach prawa ubezpieczeń społecznych i sprowadza się do wykonania podstawowych działań matematycznych (dodawanie, mnożenie i dzielenie), które wymagają posiadania wiedzy elementarnej, uzyskiwanej na poziomie szkoły podstawowej. Przeprowadzenie zatem takich wyliczeń nie wymaga wiadomości specjalnych, a spełnienie tak określonego warunku jest wymogiem koniecznym dla uznania potrzeby dopuszczenia dowodu z opinii biegłego z zakresu rachunkowości.

Ponadto dopuszczenie dowodu z opinii biegłego może nastąpić dopiero w chwili, gdy już został zgromadzony materiał faktyczny umożliwiający biegłemu wydanie opinii. Jeżeli biegły z zakresu rachunkowości miałby dokonać wyliczeń wymagających wiadomości specjalnych to i tak musiałby dysponować danymi umożliwiającymi takie wyliczenie. W niniejszej sprawie musiałyby istnieć dowody na okoliczność wysokości kwot wypłaconego ubezpieczonemu wynagrodzenia, jego składników oraz podstaw prawnych ich wypłaty. Jeżeli takie dowody nie istnieją to biegły nie może dokonać ich wyliczenia.

Równocześnie należy jednak mieć na uwadze, iż ustalenie wysokości emerytury na podstawie dowodów innych niż zaświadczenie pracodawcy o zatrudnieniu i wynagrodzeniu albo legitymacji ubezpieczeniowej, jako wyjątek od zasady opierania się na wyżej wskazanych dokumentach, musi wynikać z materiału dowodowego pozwalającego z wysokim stopniem prawdopodobieństwa graniczącym z pewnością ustalić wysokość wynagrodzeń wypłaconych indywidualnie ubezpieczonemu, od których odprowadzono składki na ubezpieczenie społeczne, a ciężar udowodnienia tych okoliczności spoczywa na ubezpieczonym zgodnie z zasadą rozkładu ciężaru dowodu wynikającą z art. 6 k.c.

Reasumując, apelacja wnioskodawcy nie zawierała zarzutów, które mogłyby skutkować zmianą lub uchynieniem zaskarżonego wyroku, w konsekwencji podlegała ona oddaleniu stosownie do art. 385 k.p.c..

Orzeczenie o kosztach pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu wydano w oparciu o przepis § 16 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w/s ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U.2016.1715 ze zm.).

Ireneusz Lejczak Irena Różańska-Dorosz Jacek Witkowski

R.S.